Valtakunnansyyttäjä

4.6.2026 Dnro SY/1708/2026

Hallintovaliokunta

Lausunto, 4.6.2026, SY/1708/2026

HE 63/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsiin liittyvien rikosepäilyjen selvittämisessä avustavista terveydenhuollon yksiköistä

Syyttäjälaitos kannattaa hallituksen esityksessä laiksi lapsiin liittyvien rikosepäilyjen selvittämisessä avustavista terveydenhuollon yksiköistä esitettyjä muutoksia.

Erityisen kannatettavana Syyttäjälaitos pitää sitä, että hallituksen esityksessä lain soveltamisalaa ja yksiköiden tehtäviä laajennetaan 1–2 §:ssä ehdotetun mukaisiksi. Kuten ehdotetun lain nimikkeestäkin kävisi ilmi, laki ei koskisi pelkästään seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksia vaan muitakin rikoksia. Yksiköiden asiantuntemusta voitaisiin hyödyntää myös silloin, kun epäillään esimerkiksi vapaudenriistoa tai ihmiskauppaa. Ehdotetussa laissa lapsella tarkoitettaisiin alle 18-vuotiasta henkilöä. Tämä on kannatettavaa muun muassa kansainvälisten velvoitteiden lasta koskevien määritelmäsäännöstenkin perusteella.

Lisäksi 2 §:n 2 kohdassa ehdotetaan, että laki ei koskisi pelkästään lapsia, joiden epäillään joutuneen rikoksen uhriksi, vaan tietyiltä osin myös lapsia, joita epäillään rikoksesta tai joita on tarpeen kuulla rikoksen todistajana.

Syyttäjälaitoksen näkemyksen mukaan 2 §:ssä ehdotettujen yksiköiden tehtävien laajentaminen parantaisi lapsen edun huomioon ottamista ja alle 18-vuotiaiden oikeusturvaa prosessiroolista riippumatta. Käytännön lainsoveltajan työtä helpottavaa on esityksen perustelujen maininta siitä, että esimerkiksi ihmiskaupparikokset kuuluvat lain soveltamisalaan (s. 28). Aiemman seri-lain perusteella ei ole ollut yksiselitteistä tai yhdenmukaista se, mitkä rikokset kuuluvat oikeuspsykologisten yksiköiden tehtävänkuvaan. Mainta on tärkeä, koska lapsiin

kohdistuvien ihmiskaupparikosten selvittäminen on erityisen haastavaa ja näissä rikosasioissa tarvitaankin paras asiantuntija henkilötodistelun hankkimiseksi.

Erittäin kannatettavaa on, että lausuntopalautteen perusteella yksiköiden tehtävä rajattaisiin 2 §:n 6 kohdassa esitetyin tavoin lastenhuoltolaissa tarkoitetun olosuhdeselvityksen tekijöiden koulutukseen ja tukemiseen lapsen omien toivomusten ja mielipiteen selvittämisessä, sen sijaan, että yksikön tehtäviksi määriteltäisiin huoltoriitoihin tai muihin erotilanteisiin liittyvät asiantuntijaselvitykset, kuten aiemmassa esitysluonnoksessa ehdotettiin.

Yksikköjen resurssi on kohdennettava sen ydintoimintoon, jona voidaan pitää esitutkintaviranomaisen, syyttäjän tai tuomioistuimen pyynnöstä lapselle tehtävää lääketieteellistä ja oikeuslääketieteellistä tutkimusta sekä mainitun viranomaisen pyynnöstä avustaa lapsen kuulustelun suunnittelemisessa tai toteuttamisessa.

Yksiköiden uusiksi tehtäviksi ehdotetaan 2 §:ssä tutkimusta edeltävän yhteenvedon laatimista niistä tiedoista, jotka ovat olennaisia arvioitaessa lapsen tilanteeseen liittyviä riskitekijöitä sekä tuen antamista lapselle ja tarvittaessa hänen huoltajalleen. Sinällään kannatettavaa on, että yhteenveto edellyttää ehdotuksen mukaan esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän pyyntöä. Yhteenvedon laatiminen todennäköisesti vahvistaa rikosten asianomistajien asemaa ja saattaa myös ennaltaehkäistä esimerkiksi väkivallan jatkumista tai vakavoitumista. Siten yhteenvedon laatiminen on arvioitavissa myös uhridirektiivin mukaiseksi toimenpiteeksi.

Se, tulisiko 2 §:n 4–5 kohdissa ehdotetut lapsen ja hänen huoltajansa tukemiseen liittyvät tehtävät sekä lapsia kohtaavien henkilöiden tukeminen ja kouluttaminen säätää yksiköiden tehtäviksi vai voisivatko ne esimerkiksi lausuntopalautteessa esitetyin tavoin kuulua hyvinvointialueille, on huomioon otettava kysymys lainsäädännön vaikutuksia arvioitaessa.

Valtakunnansyyttäjä

4.6.2026 Dnro SY/1708/2026

Myös 3 §:ssä ehdotettu moniammatillinen asiantuntijaryhmä on erittäin kannatettava ja hyödyllistä onkin, että ehdotus huomioi tiedonvaihtoon liittyvät haasteet jo ennakolta.

Ehdotettujen muutosten aiheuttamaa resurssitarvetta on tarkasteltava säännöllisesti, jotta kiireellisesti käsiteltävät alle 18-vuotiaisiin kohdistuvat rikosepäilyt saataisiin edelleen ripeästi selvitettyä.

Jukka Rappe

Apulaisvaltakunnansyyttäjä

Heidi Savurinne

Valtionsyyttäjä

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto
Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki
Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888
valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Heidi Savurinne
Valtionsyyttäjä
Syyttäjälaitos
heidi.savurinne@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Jukka Rappe
Apulaisvaltakunnansyyttäjä
Syyttäjälaitos
jukka.rappe@oikeus.fi